

نشست علمی تخصصی

چرخش‌های تحول آفرین در خصوصی سازی

مژگان خانلو

محل نشست: مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری

شهریور ماه ۱۴۰۱

تعریف خصوصی سازی

خصوصی سازی در معنای عام به مفهوم کاهش فعالیت های اقتصادی دولت یا محدود کردن مداخله دولت در امور اقتصادی است، در حقیقت عبارت خصوصی سازی وسیله ای برای افزایش کارایی عملیات یک موسسه اقتصادی دانست چراکه به نظر می رسد که مکانسیم عرضه و تقاضا و بازار در شرایط رقابتی منجر به بکارگیری بیشتر عوامل تولید، افزایش کارایی عوامل تولید خواهد شد.

PRIVATISATION

ضرورت خصوصی سازی

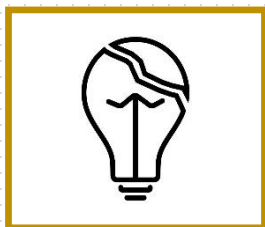
تنها راه رهایی دولت از بند شرکت های دولتی و بودجه سرسام آور هر ساله آنها، واگذاری آنها به بخش خصوصی یا به اصطلاح خصوصی سازی آن هاست.

نتیجه تصدی گری دولت ها

انتخاب مکان های غیربهبه

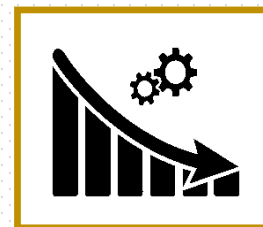
عرضه کالاهای غیر ضرور

عدم تجدید سرمایه در
بنگاه های دولتی

بهره وری پایین

تعداد نیروی کار بالا

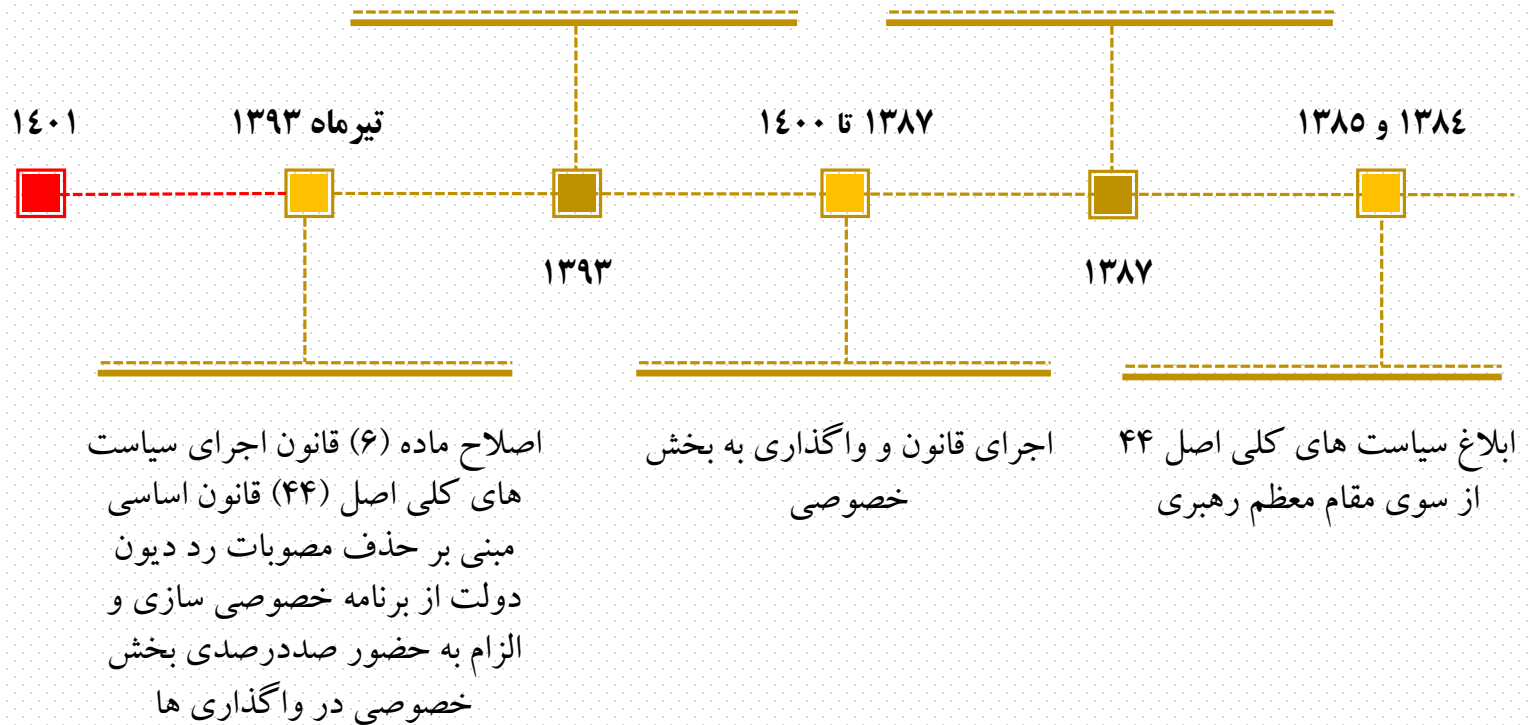

روند واگذاری ها

سال پایانی هدف گذاری شده برای اجرای برنامه خصوصی سازی

تصویب قانون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی از سوی مجلس شورای اسلامی

پیشنهاد اصلاح موادی از قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی از جمله اصلاحاتی در فرآیند اصلاح ساختار شرکت های مشمول واگذاری و متنوع سازی روش واگذاری، فرآیند نظارت حین و پس از واگذاری و داد رسی واگذاری ها

مستندات قانونی خصوصی سازی

سیاست های کلی نظام و قوانین بالادستی

- سیاست های کلی اصل (۴۴)
- قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی (۱۳۸۶)
- چند مرحله اصلاح قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی

تصویب نامه های هیأت وزیران

دستورالعمل ها و تصویب نامه های هیأت واگذاری

دستورالعمل ها و آیین نامه های جلسات شورای عالی اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی

بخشنامه های سازمان خصوصی سازی

دستورالعمل ها و آیین نامه ها در قوانین و مقررات مرتبط دیگر

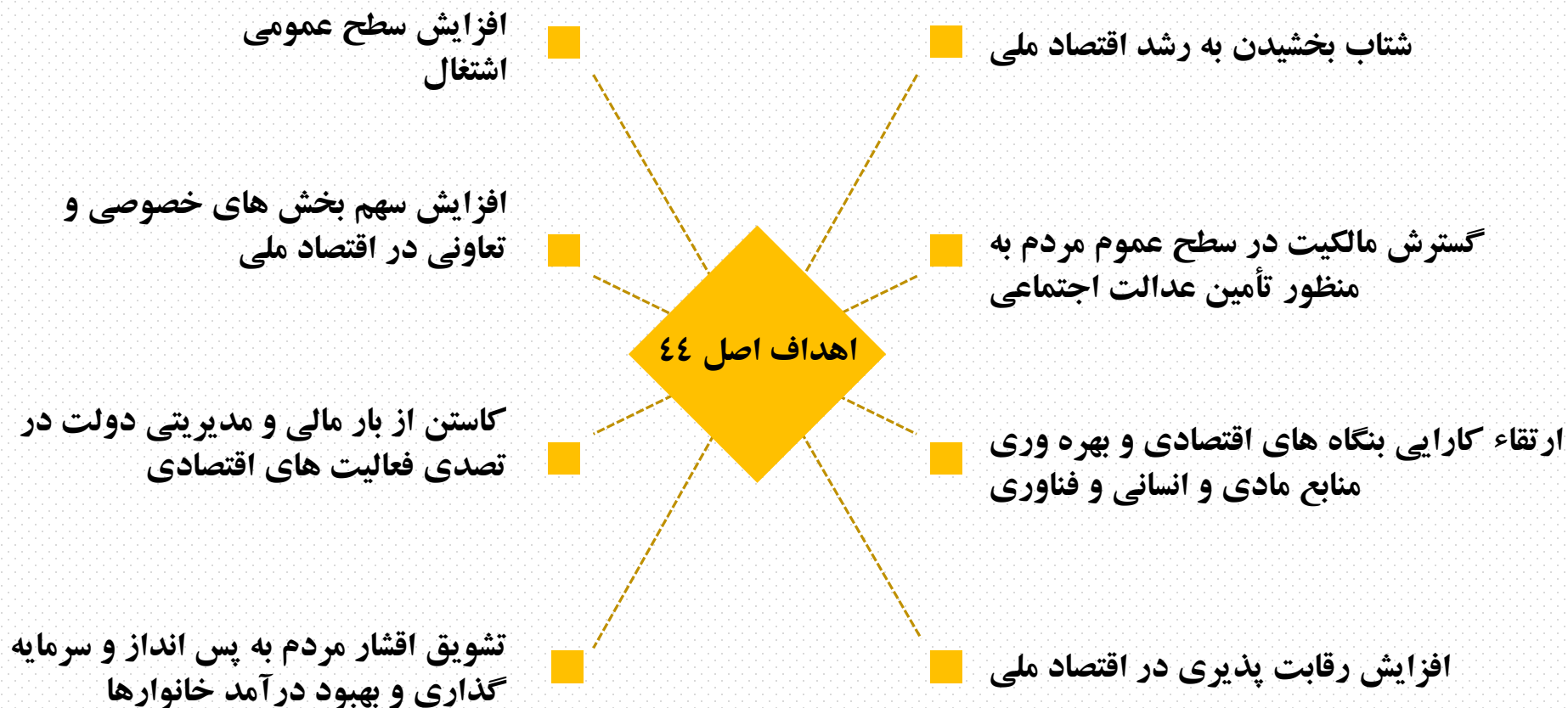
اصل ۴۴ در بیانات مقام معظم رهبری

- سیاست های کلی اصل ۴۴، ریلگذاری جدید در اقتصاد کشور است.
- در مسائل مهم همچون اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴، همکاری سه قوه در عمل و گفتار بسیار ضروری است.
- باید به هر شکل ممکن، در مسیر اجرای سیاست های اصل ۴۴ به جلو رفت.
- سیاست های اصل ۴۴ با تأکید و اهتمام و دقت و وسواسِ هر چه بیشتر باید دنبال شود؛ این جزو کارهای اساسی است.
- مسئله ی اصل ۴۴ تقویت بخش خصوصی و وارد کردن بخش خصوصی و سرمایه های بخش خصوصی در اقتصاد کشور است.
- اگر بنا به فروش دارایی های دولتی و شرکت های دولتی باشد، وزارتخانه ها همکاری کنند و اینجاست که قاطعیت اسلامی و حکومتی لازم است. باید به طور قطع تصمیم گیری و اقدام شود.

خصوصی سازی از نگاه رئیس محترم جمهور

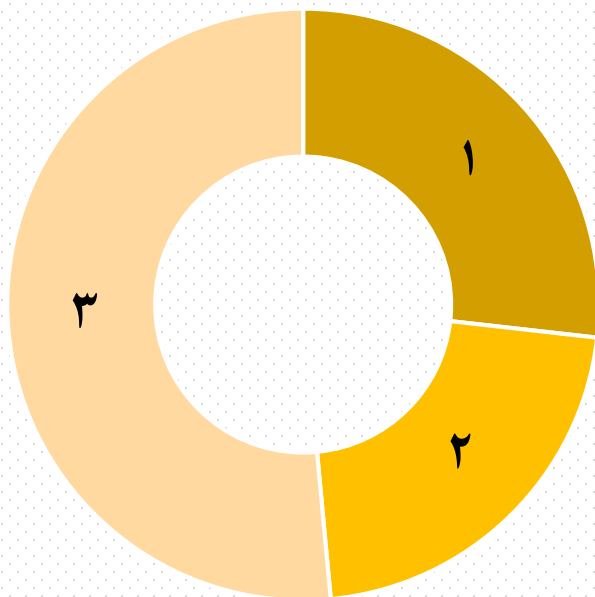
- نسبت به مسئله اصل ۴۴ هیچ کس تردیدی ندارد و بحث خصوصی سازی در کشور باید اجرا شود.
- شأن دولت شأن نظارت بوده و تصدی گری باید واگذار شود، اما این به معنای رها سازی نیست، باید بخش خصوصی توانمند شود تا بتواند مجموعه را پیش ببرد.

اهداف مندرج در سیاست های کلی اصل ۴۴

طبقه بندی بنگاه ها در گروه های سه گانه

تقسیم کلیه بنگاه ها در ج.ا.ایران به ۳ گروه، به موجب ماده (۲) قانون اجرای سیاست های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی

۱ مالکیت و مدیریت دولت در این بنگاه ها ممنوع است و ۱۰۰٪ آنها باید به بخش غیردولتی واگذار گردد.

واگذار شده: ۲۰۷ شرکت مشمول واگذاری: ۹۰ شرکت

۲ دولت مجاز است ۸۰٪ سهم خود در هر بازار مرتبط با این فعالیت ها را واگذار نماید.

واگذار شده: ۱۲۲ شرکت مشمول واگذاری: ۷۳ شرکت

۳ مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی در این بنگاه ها ممنوع است و ۱۰۰٪ آنها در اختیار دولت باقی می ماند.

۱۷۳ شرکت

از سال ۱۳۸۸ تاکنون به گروه بندی بنگاه ها متعدد تغییرات یافته به این صورت که برخی از بنگاه ها تغییر گروه داده و برخی کلا از فهرست گروه بندی خارج شده اند (تاکنون ۹۲ شرکت گروه (۱) و ۳۲۹ شرکت گروه (۲) به گروه (۳) منتقل شده و یا از فرآیند واگذاری خارج گردیده اند)

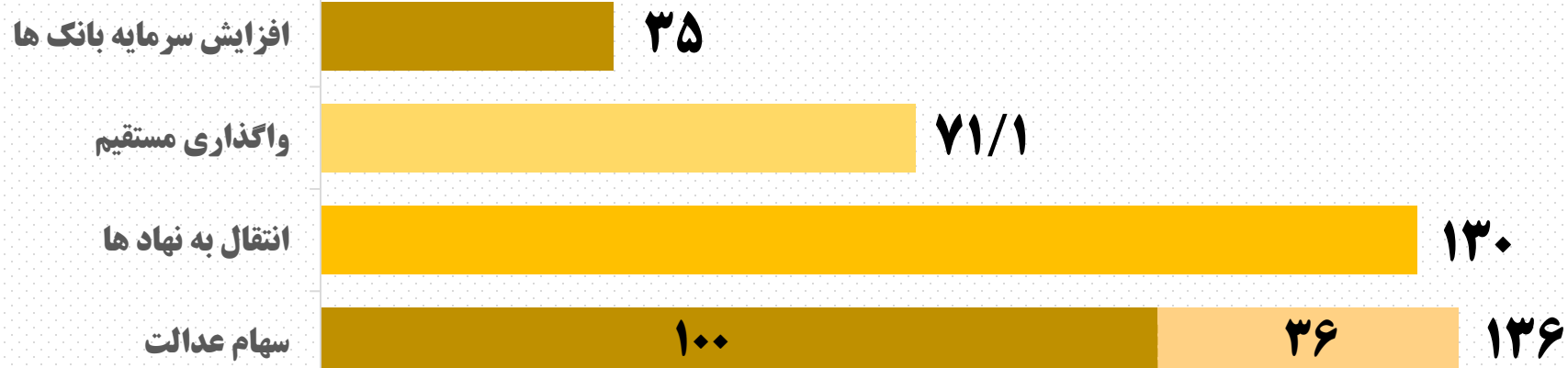
برنامه واگذاری ها

ارزش برآوردی بنگاه های مشمول واگذاری در تاریخ ۱۴۰۰ / ۰۸ / ۳۰

ارزش بنگاه های مشمول واگذاری بورسی (بازار سرمایه)	۶,۰۲۹ میلیارد تومان
ارزش بنگاه های مشمول واگذاری غیربورسی (خارج از بازار سرمایه)	۵۸۵,۶۷۱ میلیارد تومان
مجموع کل ارزش برآوردی بنگاه های مشمول واگذاری	۷۷۱,۷۰۰ میلیارد تومان

تکالیف واگذاری سهام در قانون بودجه ۱۴۰۰

۳۷۱/۱ هزار میلیارد تومان

مرحله اول

مشمولین فاقد سهام عدالت تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کل کشور که بر اساس سناریوی اول معادل **۳۶ هزار میلیارد تومان** سهام مورد نیاز می باشد.

مرحله دوم و سوم

در **مرحله دوم** مشمولین فاقد سهام عدالت طبقه بندی شده در دو دهک اول درآمدی و در **مرحله سوم** مشمولین فاقد سهام عدالت طبقه بندی شده در چهار دهک بعدی درآمدی (دهک ۳ تا ۶) مورد نظر است که منابع برآوردی برای تخصیص سهام عدالت به مشمولان این دو مرحله به صورت تقریبی حدود **۱۰۰ هزار میلیارد تومان** می باشد.

تکالیف واگذاری سهام در قانون بودجه ۱۴۰۰

وضعیت تکالیف قانون بودجه و تامین منابع از محل واگذاری سهام

ارقام به میلیارد ریال

عنوان	بند قانون بودجه	میزان منابع قانون بودجه ۱۴۰۱	درصد از کل
سازمان تأمین اجتماعی	بند (ی) تبصره (۲)	۹۰۰,۰۰۰	٪۳۸
بنیاد شهید و امور ایثارگران		۲۰۰,۰۰۰	٪۸
سازمان بازنشستگی کشوری		۹۰,۰۰۰	٪۴
سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح		۵۰,۰۰۰	٪۲
کمک به آبرسانی روستایی، راه روستایی، اجرای طرح هادی و بهسازی روستاها، اجرای ماده (۱۱۲) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، راهها و آبرسانی عشایری، زنان سرپرست خانواده، مساعدت به زندانیان زن، مساعدت به زندانیان نیازمند بدهکار		۶۰,۰۰۰	٪۳
افزایش سرمایه بانک های دولتی	بند (د) تبصره (۱۸)	۳۵۰,۰۰۰	٪۱۵
دستگاه های اجرایی دارای اعتبار و صندوق های بازنشستگی کشوری، لشکری و تامین اجتماعی و مصارف قانون اصل ۴۴ از طریق جدول (۱۳) و واگذاری مستقیم	بند (الف) تبصره (۲) و بند (ز) تبصره (۱۹)	۷۱۰,۰۰۰	٪۳۰
مجموع		۲,۳۶۰,۰۰۰	۱۰۰

باید های موفقیت تا علل عدم موفقیت

اهدافی که عملاً دولت ها دنبال کرده اند

- واگذاری شرکت های دولتی با رویکرد رهایی از آن ها
- نگاه درآمدی به خصوصی سازی و تامین کسری بودجه با انجام واگذاری ها

اهداف قانون گذار از خصوصی سازی

- انتقال مالکیت و مدیریت سهام متعلق به دولت به بخش خصوصی
- کاهش تصدی گری های دولت در حوزه اقتصاد

چالش های فرابخشی و کلان خصوصی سازی

عدم اتفاق نظر مسئولان نظام نسبت به موضوع واگذاری ها

مقاومت و مانع تراشی برخی از مسئولان وزارتخانه های ذیربط و شرکت های مادر تخصصی

فقدان رویه استاندارد نظارتی واحد بر امر خصوصی سازی

غلبه نگاه درآمدي کوتاه مدت بر امر واگذاری ها در قالب تکالیف بودجه ای

عدم وجود فضای کسب و کار مناسب، ناشی از «اقدامات مداخله گرایانه و مخل رقابت دولت»؛ و همچنین «عدم شکل گیری نهادهای تنظیم گر جهت کنترل و نظارت بر فعالیت های اقتصادی»

عدم وجود بخش خصوصی توانمند جهت حضور در سرمایه گذاری های مرتبط با خصوصی سازی

کاهش سطح اعتماد عمومی به امر خصوصی سازی و عدم توجه به مقوله فرهنگ سازی و آماده سازی افکار عمومی پیرامون امر واگذاری ها

چالش های فرابخشی و کلان خصوصی سازی

فرهنگ سازی و آماده سازی افکار عمومی پیرامون امر واگذاری ها

عدم انطباق سیاست های کلی اصل (۴۴) و قانون اجرای سیاست ها، با اقتضائات اقتصادی - اجتماعی روز

غلبه نگاه سیاست زده و غیر کارشناسی بر موضوع واگذاری ها

کاهش اعتماد سرمایه گذاران برای ورود به فرآیند خصوصی سازی

تضعیف جایگاه و نقص ساختار نهاد های تصمیم گیر و اجرایی قانونی در امر خصوصی سازی، همچون «هیأت واگذاری»، «هیأت داور» و «سازمان خصوصی سازی»

قضاوت غیر تخصصی در خصوص پرونده های مربوط به واگذاری ها

چرخش های تحول آفرین در سند تحول دولت مردمی

واگذاری رقابتی برای یافتن بهترین خریدار

به جای واگذاری دستوری برای تسویه دیون

اولویت دهی واگذاری مدیریت و واگذاری مالکیت در ازای مدیریت بهره ور

به جای تمرکز بر واگذاری مالکیت

خصوصی سازی برای تأمین منابع امور توسعه ای و زیرساختی

به جای خصوصی سازی برای تأمین هزینه های جاری کشور

مولدسازی تمامی دارایی های تجاری دولت (از جمله املاک و مستغلات)

به جای محدود شدن خصوصی سازی صرفاً به واگذاری شرکت های دولتی

اصلاح دارایی های شرکت (تفکیک زمین های مازاد شرکت و فروش جداگانه آن)

به جای محدود شدن مرحله آماده سازی بنگاه برای واگذاری به اصلاح ساختار

چرخش های تحول آفرین در سند تحول دولت مردمی

شناسایی فعالان اشخاص حقیقی و حقوقی که برای مدیریت دارایی های تجاری دولت اهلیت دارند بویژه تعاونی ها

به جای رویکرد انفعالی نسبت به شناخت بخش خصوصی واقعی

توجه به ارتقای کارآیی و بهره وری بنگاه ها در بلند مدت ضمن توجه به سیاست های حمایتی و بازتوزیعی موثر در امر خصوصی سازی

به جای توجه صرف به واگذاری دارایی های تجاری دولت به بالاترین قیمت

پذیرش ایده های بخش های خصوصی و تعاونی

به جای تعیین یکطرفه شرایط واگذاری توسط دولت